

Limburgs Geschied- en
Oudheidkundig Genootschap

*

Leen- en Laathoven
in de
Maaslandse Territoria
vóór 1795

door

Mr. K. J. Th. Janssen de Limpens

MAASTRICHT
1974

1226

Laathof VAN ITTERVOORT, later genaamd KROYSENLAETBANCK te Ittervoort.

Ook deze hof was een leen van het graafschap Horn.

1440 (1 maart) overdracht voor Jan van Ittervoort, zoon van Marsylis, als leenheer des hofs van Ittervoort en voor de laten dier bank. (Habets, Inventaris Thorn Dl. I p. 330). De hof werd daarna voor het leenhof van Horn verheven:

1518 (21 oktober) door Hubert Croys na overlijden van zijn vader Jan Croys

1525 (15 november) door Jan Goetmans na overlijden van Hubert Croys namens diens weduwe-tochtenaarster en hare kinderen

1541 (28 maart) door Rutger Croyssen van Wessem.

1576 benoemt Rutger Krausenn Jacques Severkens tot meier van den laathof.

Nadien wordt de laathof in de leenregisters van Horn niet meer genoemd.

36. RIJKSHEERLIJKHEID TWEEBERGEN

1227

Cijnscaert der RIJKSHEERLIJKHEID TWEEBERGEN in bezit van den Proost van het Kapittel van St. Servaas te Maastricht.

37. RIJKSHEERLIJKHEID VAESRADE

LEENHOF

1228

Leenhof der RIJKSHEERLIJKHEID VAESRADE, in bezit van het kapittel van St. Servaas te Maastricht.

LAATHOF

1229

Cijnscaert der RIJKSHEERLIJKHEID VAESRADE in bezit als voormeld.

38. RIJKSHEERLIJKHEID VLIJTINGEN

1230

Cijnscaert der RIJKSHEERLIJKHEID VLIJTINGEN, toebehorend aan het kapittel van St. Servaas te Maastricht. (een der z.g. Elf banken van St. Servaas).

Meerdere cijnsregisters in R.A.M. (Archief kapittel van St. Servaas Inv. nrs. 869 en 873).

1766-1793 rekeningen der cijnsen aldaar. (Ibidem nrs. 1559-1583).

39. RIJKSHEERLIJKHEID WEERT MET NEDERWEERT EN WESSEM

LEENHOF

1231

Leenhof der RIJKSHEERLIJKHEID WEERT.

Registers van overdrachten en relieven, beginnend 1559 tot aan den Fransen tijd in R.A.M. (Jaarverslag 1901 p. 503).

LAATHOVEN

1232

Cijnscaert der RIJKSHEERLIJKHEID WEERT, naar de bezitters van Weert, de Heren van Horn, ook genaamd de HORNER CAERTE.

1233

Laathof van het SINT SERVAASKAPITTEL VAN MAASTRICHT aldaar.

Literatuur:

E. Slanghen, Eene grondgerechtigheid te Weert-Nederweert, (De Maasgouw 1880 p. 304).

Register van cijnsen te Weert z.j. (R.A.M. Archief kapittel van St. Servaas Inv. nr. 960).
Register van overdrachten 1690-1795. (Ibidem jaarverslag 1901 p. 504).

1234

Laathof LEYNROE-LEEN, later naar de bezitters ook genaamd JAN RUTTEN of JAN COELEN leen.

Het Leynroe-leen was een bundig leen van het land van Weert, bestaande uit 50 bunder bossen. In 1449 schonk Jacob graaf van Horn dit leen aan Johan van der Sluysen, nadat deze hem begeleid had op een reis naar het H. Land.

Nadien werd dit leen verheven:

1562 (1 januari) door Jan Rutten

1582 (27 augustus) door Jan Rutten Jr. zoon van den voorgaanden

..... door Willem Cryp, cancellier van Gelderland

1613 (29 augustus) door Stephanus Weyms (Wamesius) J.U.D. professor te Leuven

1619 (16 mei) door Weyms verkocht aan Bernardus Keteler, rentmeester der domeinen van Weert ten behoeve van diens zoon Cornelis.

1235

Laathof der PASTORIE te Weert.

1699-1751 Goedingboek van den hof in R.A.M. (Jaarversl. 1938 p. 115).
Zie ook civile gedingen Weert 1779.

1236

Laathof van het KAPITTEL VAN ST. SERVAAS VAN MAASTRICHT te Nederweert.

Literatuur:

E. Slanghen, Een grondgerechtigheid te Weert-Nederweert, (De Maasgouw 1880 p. 395).
1582-1766 register van overdrachten in R.A.M. (Jaarversl. 1901 p. 503).

1237

Laathof van den KOSTER DER ST. LAMBERTUSKERK VAN LUIK te Nederweert, ten onrechte aangeduid als Lem Melishof.

Register van cijnsen en overdrachten 1609-1736 in R.A.M. Daar dit register op den perkamenten band het opschrift draagt 'Lem Melis chins en guedeboeck 1600' heeft men den hof Lem Melishof genoemd (Jaarversl. 1919 II p. 436), zulks ten onrechte, daar genoemde Lem Melis alleen meier of stadhouder van den hof was doch geen eigenaar.

Meiers van den hof waren:

1609-1616 Lem Miesles

1616-1650 Hein Mielis

1650-1652 Jacob Fijen

1652-1795 de pastoor van Nederweert

1711 heeft een overdracht plaats voor mij pastor als hof en Crijn Mielis als onderhof en twee laten. (Met hof en onderhof worden hier kennelijk bedoeld meier en ondermeier van den laathof).

1238

Laathof der HEREN VAN HORN te Wessem.

1301 (1 oktober) Gerardus Heer van Horn en Altena bepaalt, dat zijne laten van Wessem maalplichtig zijn te Grathem en dat de molen van Grathem jaarlijks en bij sterfgeval 6 penningen cijns moet betalen in zijnen hof te Wessem, (Habets, Inventaris Thorn Deel I p. 84).

1239

Laathof van het SINT SERVAASKAPITTEL VAN MAASTRICHT te Wessem.

16e eeuw Leggerboek der cijnsen te Wessem. (R.A.M. Archief kapittel van St. Servaas Inv. nr. 891).

40. RIJKSHEERLIJKHEID WITTEM

LEENHOF

1240

Leenhof der RIJKSHEERLIJKHEID WITTEM.

Literatuur:

K. J. Th. Janssen de Limpens, De territoriale ontwikkeling der heerlijkheid Wittem, (De Maasgouw 1965 kolom 25-29).

Rechtsbronnen:

Costumen van Wittem art. 1-9, (L.W. p. 29).

1356 (10 februari) Wenceslaus en Johanna van Brabant geven aan Jan van Cosselaer, Heer van Wittem, *het hoge en lage gericht van Wahlwiller en Mechelen met den leenmannen ende luyden daertoe behoordende . . . ende daertoe die acht leenmannen ende luyden, die geseten syn binnen den kerspel ende der banck van Epen.* (Janssen de Limpens, op. cit.).

Tot de voornaamste lenen onder dit leenhof ressorterend behoorden:

1. de heerlijkheid Eys vanaf 1365
2. de hof Schoelberg te Nyswiller
3. de hof van Holset of Rosmuelen te Nyswiller. Aan beide hoeven was een laathof verbonden en zij waren beide tevens lenen der heerlijkheid Eys (quo vides).

LAATHOVEN

1241

Laathof COMMANDEURSBANK gelegen te Mechelen.

Literatuur:

H. Mosmans, De Johannierter-Commanderij te Mechelen, (P.S.H.A.L. tome LXV-1929 p. 15).

1215 schenkt Hendrik III hertog van Limburg aan de Johannieten zijn hof te Mechelen (*curiam nostram Mechele*). (Ernst, Histoire du Limbourg tome VI p. 185).

Vanaf deze schenking was de orde van St. Jan van Jerusalem, later genaamd de Orde van Malta in bezit van een omvangrijk landgoed te Mechelen, waaraan een laatbank was verbonden. De gebouwen zijn thans nog bekend als 'De Herenhof'.

Over de bevoegdheid dezer laatbank ontstonden talloze conflicten met de Heren van Wittem. Ondanks een in 1406 gesloten accord (Mosmans, op. cit. p. 72) werd later nog herhaaldelijk over de bevoegdheid geprocedeerd. Bij arrest van 12 februari 1635 besliste de Raad van Brabant te Brussel, dat aan de laatbank van den Commandeur *competeert de kennisse van alle reële actiën ter saecke van goederen onder de voors. banck der Commanderije ressorteerende, mitsgaders van alle civile personele actiën ten regarde van de personen op de voors. goederen woonende.*